

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Marttila, L., Saarinen, S., Helmi, S. & Kinnunen, I. (2021) Uralla eteenpäin. Miten sosiaali- ja terveysalan YAMK-tutkinnon suorittaminen vaikuttaa terveydenhoitajien urakehitykseen? *Terveydenhoitaja*, 2021:5, s. 14-16.

Uralla eteenpäin – Miten sosiaali- ja terveysalan YAMK-tutkinnon suorittaminen vaikuttaa terveydenhoitajien urakehitykseen?

Kirjoittajat:

Liisa Marttila ja Susanna Saarinen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Satu Helmi, Turun ammattikorkeakoulu

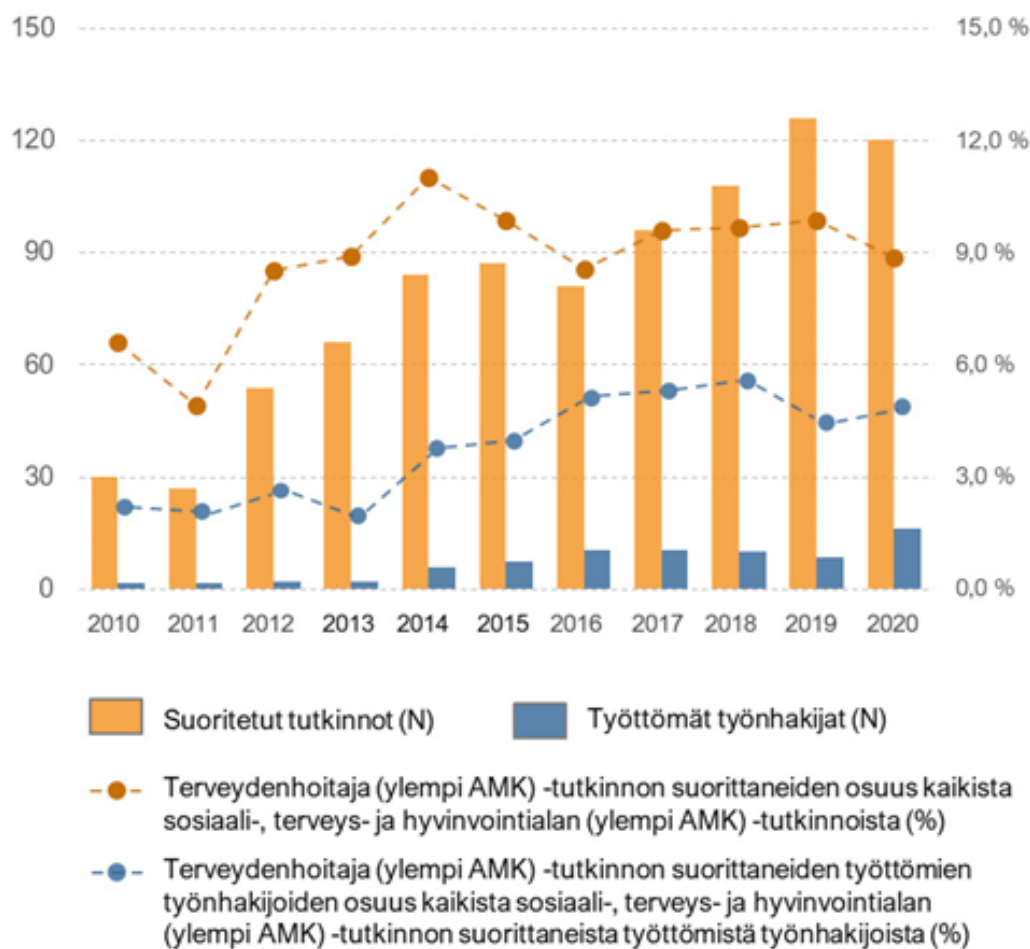
Ismo Kinnunen, Oulun ammattikorkeakoulu

Taustaa

Sosiaali- ja terveysalan ylemmät AMK -tutkinnot ovat 90 op:n laajuisia tutkintoja, joka profiloituvat sosiaali- ja terveysalan kehittämiseen ja johtamiseen sekä asiantuntijuuteen terveyden edistämisessä. Kyseisen tutkinnon suorittaneet ovat voineet valmistua eri tutkinto-ohjelmista, joissa painotus voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan kehittämisessä ja johtamisessa, terveyden edistämisessä, kliinisessä asiantuntijuudessa tai terveysteknologiassa (esim. terveyden edistäminen 90 op). Tutkinnot antavat kelpoisuuden niihin julkisiin virkoihin, joihin edellytetään maisteritutkintoa. Kyseistä koulutusta tarjotaan lähes kaikissa ammattikorkeakouluissa.

YAMK-tutkinnon suorittaneita on toistaiseksi melko vähän, mutta tutkintomäärät, samoin kuin ylempien tutkintojen määrät kaiken kaikkiaan, ovat olleet vuosittain vahvassa nousussa. Koska paneudumme näkökulmassamme terveydenhoitajien urakehitykseen, käytämme jatkossa erinimisistä YAMK-tutkinto-ohjelmista yhteisnimeä terveydenhoitajan YAMK-tutkinto.

Vipunen.fi-verkkopalvelun mukaan viime vuosina terveydenhoitajan YAMK -tutkinnon suorittaneiden määrä on noin 10 prosenttia sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialalla YAMK-tutkinnon suorittaneista. Työttömien työnhakijoiden määrän perusteella kyseisen tutkinnon suorittaneilla työllisyystilanne on parempi kuin sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialalla keskimäärin (kuva 1).

Kuva 1. Terveydenhoitajan YAMK-tutkinnon suorittaneet ja työttömät työnhakijat 2010-luvulla (tilastokeskus.fi ja vipunen.fi).

Valtakunnallinen vuodesta 2018 lähtien toteutettu uraseurantakysely viisi vuotta aiemmin valmistuneille tuottaa runsaasti tietoa YAMK-alumnien urapoluista. Tässä artikkelissa tarkastellaan vuosina 2013–2015 valmistuneiden vastauksia Terveydenhoitajan YAMK-tutkinnon suorittaneiden osalta aineisto on vielä sen verran pieni, ettei se anna mahdollisuuksia vertailla samaan tutkintoon johtavia erilaisia suuntautumisia. Uraseurannan tulokset ovat kuitenkin linjassa alan opettajien arkikokemuksen kanssa. Koska kysely toteutetaan vuosittain, aineisto ja sen analyysimahdollisuudet kasvavat jatkossa. Seuraavassa esittelemme kyselyjen numeerisia tuloksia ja niitä peilaavia lainauksia avoimista vastauksista.

Tutkinto innostaa, mutta työnantajat empivät

Terveydenhoitajan YAMK -tutkinnon suorittaneissa oli enemmän erittäin tyytyväisiä tutkintoonsa kuin terveydenhoitajan AMK-tutkinnon suorittaneissa (kuva 2, väittämä 1). Vaikka ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, se on kuitenkin linjassa valtakunnallisen trendin kanssa, jonka mukaan YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat keskimäärin tyytyväisempiä tutkintoonsa kuin AMK-tutkinnon suorittaneet. Toisaalta terveydenhoitajilla myös tyytymättömien osuus oli hiukan suurempi juuri ylempään tutkintoon suorittaneilla.

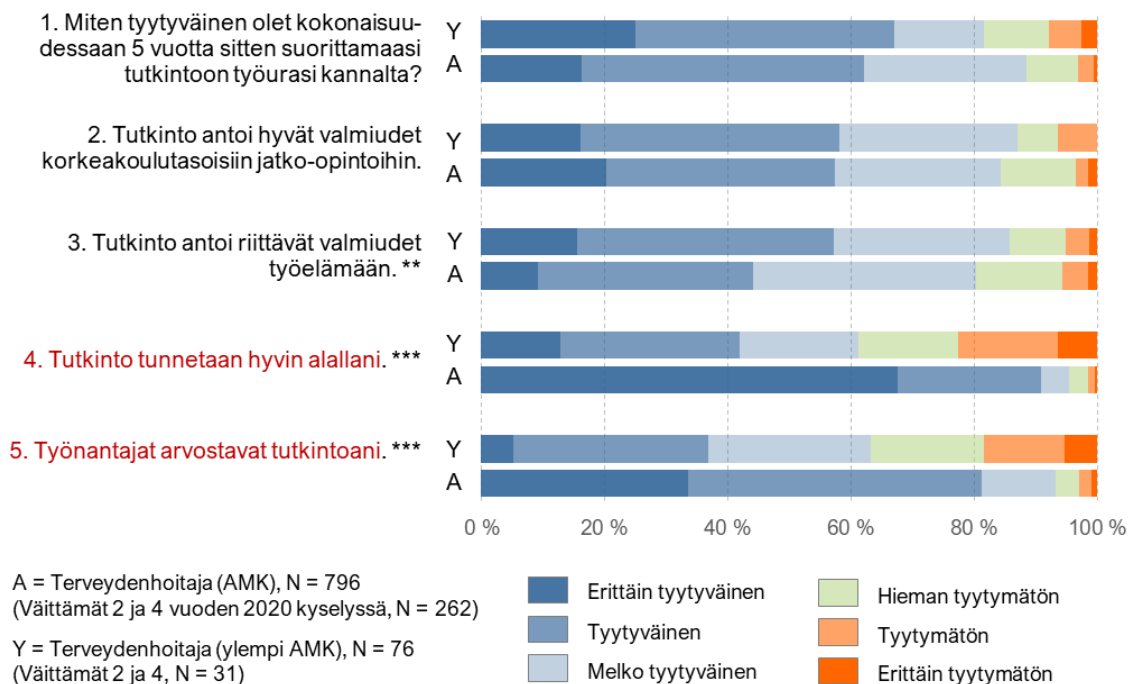
YAMK-tutkinnon suorittaneet vastaajat olivat AMK-tutkinnon suorittaneita tyytyväisempiä tutkinnon antamiin työelämävalmiuksiin (väittämä 3). YAMK-tutkinnon tunnettuus ja arvostus (väittämät 4 ja 5) taas näyttäytyivät vastaajien arvioiden keskuudessa huomattavasti AMK-tutkintoa heikompana.

”Avoimiin työpaikkoihin haetaan tiedekorkeakoulun suorittaneita, eli terveystai hallintotieteiden maistereita.” (Sairaanhoitaja)

Yli 80 % vastaajista oli tyytyväisiä YAMK-tutkintoonsa, ja yli 85 % oli tyytyväinen sen antamiin työelämävalmiuksiin. Muutamat vastaajat kuvasivat YAMK-koulutuksen vastaavan yliopistokoulutusta paremmin työelämän tarpeita. Avoimissa vastauksissa näkyy kuitenkin tietynlainen jakautuneisuus, joka näyttää liittyvän pitkälti kokemuksiin tutkinnon tunnettuudesta ja arvostuksesta. Tutkintoonsa tyytymättömät eivät saaneet koulutuksesta toivomaansa nostetta urakehitykselleen ja kokivat häviävänsä työnhaussa maistereille. Tyytyväiset taas kuvasivat YAMK-tutkinnon mahdollistaneen joko vakinaistamisen, etenemisen vaativampiin tehtäviin tai kokonaan uuden työpaikan saamisen.

”Teen edelleen samaa työtä kuin ennen opintoja. En ole oikein osannut hyödyntää koulutusta enkä ole oikein löytänyt työtä, jossa voisin hyödyntää YAMK-tutkintoa.” (Sairaanhoitaja)

”YAMK-tutkinto vastaa paremmin työelämän tarpeisiin kuin yliopiston maisteritutkinto, koska opin fasilitoimaan ja soveltamaan ketterästi tiedettä käytäntöön.” (Asiantuntija)

Kuva 2. Terveystenhoitajan (AMK = A ja YAMK = Y) tutkinnon suorittaneiden tyytyväisyys tutkintoon. Aineisto on painotettu valmistumisvuoden (2013-2015), koulutustason ja -alan sekä sukupuolen mukaan. Tähdet väittämän perässä kuvaavat erojen tilastollista merkitsevyyttä (** = merkitsevä, *** = erittäin merkitsevä).

YAMK-tutkinnon tuottama hyöty urakehitykselle vaihtelee

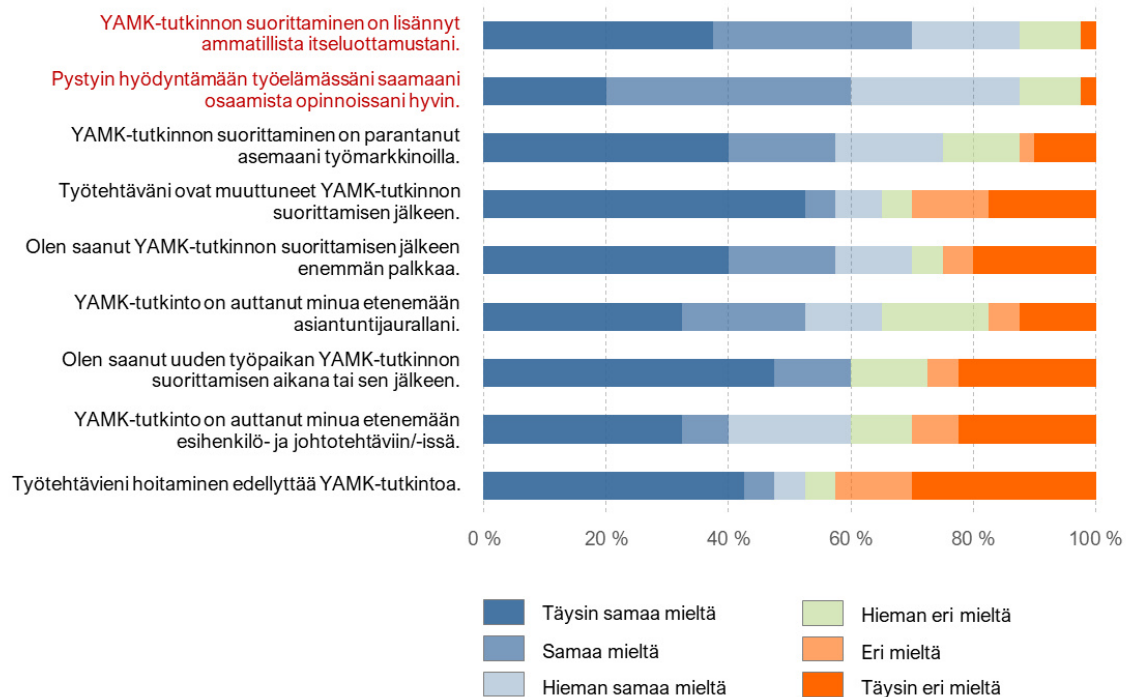
Uraseurantakyselyyn lisättiin syksyllä 2020 vain YAMK-alumneille tarkoitettuja väittämiä, joiden avulla kartoitetaan työelämässä saadun osaamisen hyödyntämistä opinnoissa sekä työmarkkina-asemaa ja urakehitystä tutkinnon suorittamisen jälkeen. Väittämien avulla selvitetään, onko YAMK-tutkinto lunastanut lupauksensa hyödyllisyydestään työelämälle ja vastaajan urakehitykselle.

YAMK-koulutuksessa vaadittava vähintään kahden vuoden työkokemus määrittää YAMK-tutkintojen profiloitumista johto-, kehittämis- ja asiantuntijatehtäviin tutkintoa suorittavan omalla koulutusosalalla. Työkokemusvaatimuksen takia useimmilla koulutukseen hakeutuvilla on jo työpaikka, ja motivaationa tutkinnon suorittamiselle voi olla esimerkiksi oman asiantuntijuuden kehittäminen, vaativampien työtehtävien hakeminen, pätevytyminen, paremmat työllistymismahdollisuudet tai uralla eteneminen.

“Itse tutkinto ei anna valmiuksia osastonhoitajana toimimiseen, mutta olen tyytyväinen, että YAMK-tutkinto [kunnalla] rinnastetaan maisterin tutkintoon, jolloin keskitason esimiestehtäviin on mahdollisuus päästä.” (Osastonhoitaja)

Tulosten mukaan YAMK-tutkinnon suorittaminen lisäsi vastaajien ammatillista itseluottamusta ja paransi heidän asemaansa työmarkkinoilla. Vastausten perustella näyttää siltä, että noin puolet terveydenhoitajan YAMK-tutkinnon suorittaneista sai uuden työpaikan tutkinnon suorittamisen aikana tai sen jälkeen, tai vastaajan työtehtävät muuttuivat.

Eräs hankesuunnittelijan tehtävissä toimiva vastaaja kuvaa *koulutuksen olleen antoisa ja suunnanneen häntä uusille urille työssään*. Apulaisosastonhoitajana työskentelevä vastaaja kertoi taas päässeensä *“myös tohtorikoulutukseen YAMK-pohjalta. Akateemiset jatko-opinnot alkoivat kiinnostaa YAMK-aikana, ja koin, että sain niihin koulutuksessa hyvät valmiudet.”*

Kuva 3. Terveydenhoitajan YAMK-tutkinnon suorittamisen vaikutus työtehtäviin ja -uraan (N = 36, vuonna 2015). Aineisto on painotettu valmistumisvuoden, sukupuolen ja koulutusalan mukaan.

Vastaajien joukossa oli myös niitä, joiden työtehtävät eivät edellytä terveydenhoitajan YAMK -tutkintoa ja joiden palkkatasoa suoritettu tutkinto ei nostanut. Vajaa kolmannes vastaajista katsoi, ettei tutkinto auttanut heitä enenemään esihenkilö- ja johtotehtäviin. Yksi vastaaja kiteytti tilanteen näin: *”Etenemismahdollisuuksia oman työnantajan puolesta on ollut vähän huonosti, eikä tutkinnon suorittaminen ole juurikaan vaikuttanut palkkaan tai työtehtäviin.”*

Onko terveydenhoitajan YAMK-tutkinto aikaansa edellä?

Näyttää siltä, ettei terveydenhoitajan YAMK -tutkinto takaa vielä nousujohteista uraa. Yllättävän moni vastaajista työskenteli sairaanhoitajana. Toki COVID19-pandemian vaikutukset sekä SOTE-uudistuksen viivästyminen kyseisellä tarkastelujaksolla ovat todennäköisesti vaikuttaneet työmahdollisuuksiin julkisella ja kolmannella sektorilla.

YAMK-tutkinnon antia työuralle ei kuitenkaan kannata tarkastella liian kapea-alaisesti. Vastausten perusteella näyttää siltä, että tutkinto tarjoaa laaja-alaista näkökulmaa omaan työhön sekä kehittää yleisiä työelämävalmiuksia kuten digitaalisuus, liiketaloudellinen ymmärrys, tutkimustiedon soveltaminen ja projektityötaidot. Se tuo myös parempaa itseluottamusta ja ylpeyttä omasta osaamisesta.

Avovastausten perusteella tyytyväisimmät vastaajat työskentelevät erilaisissa johtamis-, suunnittelu-, opetus-, tutkimus- ja asiantuntijatehtävissä. Voi olla, että lähivuosina, eri toimialojen ja sektoreiden rajapinnoilta löytyy aivan uudenlaisia työtehtäviä, myös kansainvälisesti. Terveydenhoitajan YAMK-tutkinnon suorittaneet ovat ehkä niitä alansa edelläkävijöitä, jotka kehittävät uusia TKI-työn ja verkostomaisen toiminnan työnkuvia sekä rakentavat uusia urapolkuja valmiiden mallien seuraamisen sijaan.

Lähteet

Tilastokeskus (2021) Sijoittumispalvelu. Tilastotietokannat. 26.4.2021. [Verkkopalvelu] Viitattu 17.8.2021. <https://www.tilastokeskus.fi/tup/sijoittumispalvelu/kirjautuminen.html>

Vipunen.fi (2021) Uraseuranta. Ammattikorkeakoulutus. Opetushallinnon tietopalvelu. Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Verkkopalvelu] Viitattu 17.8.2021. <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Uraseuranta.aspx>